

KARAHANLILAR - GAZNELİLER

KARAHANLILAR

- Uygur Devleti yıkıldıktan sonra **840-1212 tarihleri arasında**, Türkistan ve Maverâünnehir'de kurulan **ilk Müslüman Türk devletidir**.
- Karahanlılar; **Karluk, Çiğil, Basmil, Yağma** ve diğer Türk boylarından meydana gelmiştir
- **Bilge Kül Kadir Han** tarafından kurulmuştur.
- **Satuk Buğra Han döneminde İslamiyet hızla yayılmış ve İslamiyet resmi din haline gelmiştir**.
- Karahanlılar, halkının tamamı Türk olan bir bölgede kurulduğu için **resmi dili, konuşma dili ve edebi dili Türkçedir**. Bu sayede yeni bir Türk-İslam kültürü ve edebiyatı doğmuştur.
- Yusuf Kadir Han'ın ölümünde sonra **oğulları arasında çıkan taht kavgaları sonucunda ülke Doğu ve Batı Karahanlılar olmak üzere ikiye ayrıldı**.

Karahanlılar'ın Önemli Özellikleri

- ✓ **İslamı kabul eden ilk Türk devletidir**.
- ✓ İslamiyeti kabul etmekle birlikte Türklük bilincini kaybetmediler ve millî benliklerini korudular.
- ✓ **Türkçeyi resmî dil kabul etmiş, Türkçenin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır**.
- ✓ **Türk - İslâm tarihinde ilk medreseleri** kurarak **eğitime** önem vermişlerdir.
- ✓ Türk tarihinde **Ribat** adıyla **ilk kervansarayları** kurarak **ticareti geliştirmişlerdir**.
- ✓ **Türk - İslam kültürünün temellerini atarak bu alanda ilk yazılı eserleri verdiler**.

GAZNELİLER

- Gazne Devleti, Afganistan'ın **Gazne** şehrinde kurulmuştur.
- Kurucusu **Alp Tekin**'dir.
- **Gazneliler en parlak dönemini Sultan Mahmut** döneminde yaşamıştır. Sultan Mahmut, **İslamiyet'i yaymak için Hindistan'a 17 sefer düzenlemiştir**.
- Sultan Mahmut'tan sonra yerine Sultan Mesut geçmiştir.
- **Sultan Mesut**, Selçuklularla **Dandanakan Savaşı**'nı yapmış ve devlet yıkılma sürecine girmiştir. (1040)
- Gazne Devletinde, Sultan Mesut'un ölümünden sonra **iç karışıklıklar** yaşanmış ve devlet **Gurlular** tarafından yıkılmıştır.
- **Biruni**: Harezmi'de doğmuştur. Gazneli sarayında büyük saygı görmüştür **Fizik, astronomi ve matematikte çalışmaları vardır**.

İlk Türk -İslam eserleri Karahanlılar döneminde verilmiştir.

Bunlar: **Divan-ı Lügat'it Türk** ve **Kutadgu Bilig**'dir.

- ❖ **DİVAN-I LUGAT'İT-TÜRK** (Büyük Türkçe Sözlük): **Kaşgarlı Mahmut** tarafından yazılmıştır. Amacı **Türkçenin Arapçadan zengin bir dil olduğunu anlatmak ve Türkçeyi öğretmek** için yazmıştır.
- ❖ **Eserde 7500 kelimenin anlamı atasözleri ve deyimlerle açıklanmıştır**. Eserin sonunda Türklerin yaşadığı yerleri gösteren **Türk Dünyası Haritası** vardır. Ayrıca **24 Oğuz boyunun tablosu** verilmiştir. Unesco, doğumunun bininci yılında 2008 yılını Kaşgarlı Mahmut yılı olarak kabul etmiştir.

- ❖ **KUTADGU BİLİG** (Mutluluk Veren Bilgi): **Yusuf Has Hacip** tarafından **her iki dünyada da mutluluğa kavuşmak için gidilmesi gereken yolu göstermek** amacıyla yazılmıştır.
- ❖ **İnsanların ve devlet adamlarının mutlu ve iyi iyi olmaları için neler yapması gerektiğini anlatır**.

Zeki DOĞAN
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Gaznelilerin Özellikleri

- ✓ **Egemenlikleri altına aldıkları bölgede farklı milletlerin bulunması Gaznelilerin yıkılmasında etkili oldu**.
- ✓ Arapların ve İranlıların etkisinde kaldılar. Resmî yazışmalarda **Arapçayı**, sarayda **Türkçeyi**, edebiyat dili olarak **Farsçayı** kullandılar.
- ✓ **Çok uluslu yapıya sahip oldukları için millî birliği sağlayamadılar**.